

in to, prosim lepo, ni majhna reč, ker ta lista zastopata katoliška načela — in laž je jako pregrešna. Učiteljstvo sme biti ponosno, da ima tak vpliv in veliko moč pri ljudstvu. Sedaj se zavedamo svoje moči, naj pazi torej g. dr. Lampe z vsemi drugimi pri vodstvu, da bo vladala sama pravica, resnica, nepristranost in katoliška načela, drugače ...

Do sedaj so klerikalci častili svoje kmetijske somišljenike vedno s pridevkom: Naše zavedno, razsodno in katoliško ljudstvo. — Ker so pa ti kmetje bili zoper starostno zavarovanje, ni bilo ljudstvo več zavedno in razsodno, ker se je dalo nahujkati in nalogati od liberalnega učiteljstva. Za uboge pristaše S. L. S. je to prehud poper. Pa tudi katoliško ni več — Bog nam grehe odpusti! — ker je liberalno učiteljstvo klerikalno časopisje razvpilo vse za brezversko, in kdor brezverce poslušal in uboga — ni več katoličan! Ubogo zapeljano ljudstvo, da nisi moglo pokimati kakor navadno tudi onega usodepolnega dne!

Za tako veliko pregrešno delo pride kaznen, a kaznovan ne bo kmet, ki ni hotel pokimati, marveč učiteljstvo, ki je nerazsodnega in nezavednega kmeta zapeljalo, da se mu da enkrat za vselej torbico na usta, če bo še kdaj kmete zapeljalo, ne bo nikdar dobilo povišanja plač. To ni terorizem, marveč pravilna katoliška kazen za storjeni greh. Bog je v raju kaznoval samo kačo zapeljivko, Adama in Evo je pustil brez kazni, tako se danes uči po delih in po novi klerikalni veri.

(Konec.)

Izvenšolsko delovanje učiteljstva.

Poročal na zborovanju učiteljskega društva za sežanski okraj Al. Hreščak.

(Konec.)

Navedel sem do sedaj le nekaj točk našega kulturnega delovanja; našteval pa bi lahko še dalje in dalje, a to bi pomenjalo le zlorabljeni vašo potrpežljivost. Začetek delovanja nam !bo že pokazal obširno cesto pred nami in čim dalje bomo prispeli na tej trnjevi poti, tem mogočnejša strmina se bo dvigala pred našimi očmi. Podobni smo kalikortoliko Hanibalu, ki je šele po nadčloveškem trudu premagal težavno pot v Alpah, boreč se na življenje in smrt z majestetičnimi elementi, da si je priboril prosto pot v krasno severitalsko-ravnino, ki pa ni bila še zadnji smoter njegove poti. Tudi mi si hočemo priboriti na svojem potovanju udobnejšo cesto. Priborili si je bomo s požrtvovalnim delom.

Kot prva skorajšnja potreba se bo pokazalo našem odseku sestavljanje statistike o vseh pevskih vajah v našem okraju, o vseh predavanjih, roditeljskih sestankih, novoustanovljenih zavodov, o naročnikih naših učiteljskih listov itd. Tov. Pesek navaja v svoji brošuri „Na delo med ljudstvo!“ tehtne razloge za skupno naročevanje listov potem odseka. Ker smatram te razloge kot znane, nočem izgubljati časa z daljšim razmotrivanjem.

Za današnje svoje poročilo sem si prekrbel tudi izkaz naročnikov (učiteljev) na učiteljske liste tu na našem Krasu. Izkaz kaže dovolj žalostno sliko:

besedah profesorja Foà takoj v pričetku najčistejšega izvora življenja. Mladine naj ne moti skrivnostjo ter nameravano nevednostjo, ki vže domišljijo ter ponižuje otroka, ko na vprašanje, odkod in kako, poslušava tovariša poredneža, kako podira materino bajko.

Prav kot profesorica Kruchenbergova v Baden-Badenu more mati otroku razložiti: „Glej to rnoce, ki poganja kali v zemlji; če ga izruže — umre. Tako tudi otrok živi pod materinim srcem, kjer zori do gotovega časa, ako izide pred določenim časom, potrebuje mnogo negovanja in v nevarnosti je tudi za življenje; utruje se, pogreša negovanja, naklonjenosti (dobrete), ljubezni. Ko se otrok rodi, naredi materi veliko veselje pa tudi velike bolečine; ko mu je dela mati lastne krvi, da mu še lastnega mleka, da ga zredi v dobrega človeka in državljana.“

Tak resničen materin pouk velja več nego vse bajke, ki dovedejo otroka, da se prepogostoma zateče k tovarišu. ki mu podere zaupanje do lastne porodice. To bodi način pričetka pouka o splošnosti v družini; bodočnost nam pokaže, kdo se s tem pečaj in kako.

A. M.

vseh naročnikov na „Učit. Tovariša“	31,
„Popotnika“	21,
„Dom. ognjišče“	15,
„Zvonček“	3,

in to od 68 učnih oseb v okraju.

Med takimi, ki niso naročeni na noben list berem imena, da bi se kar za glavo prijel. Ta izkaz bom izročil soc. odseku, da bo po teh faktih uravnaval svoje delovanje. Če bomo tako temeljito podpirali sami sebe, smemo pač upati na izboljšanje svojega položaja v najkrajšem času.

Po vsem tem, kar smo slišali, mislim, da naj bi si odborniki soc. odseka sestavljali v vsaki vasi sledeče beležke:

- a) ali je v vasi pevsko in bralno društvo, posojilnica, zavarovalnica za govejo živino, kmetijska podružnica, morebiti kake druge naprave ali kaka druga društva;
- b) koliko udov štejejo posamezna društva;
- c) kdo so v odboru;
- č) županstvo in starešinstvo;
- d) seznam o vaških inteligentnejših in šoli naklonjenih oseb;
- e) podatki o ljudskem stanju; premoženjske in slične razmere;
- f) ali je teren v vasi pripraven za ustanovitev kakega novega zavoda;
- g) je li potreba predavanj, roditeljskih sestankov (to je tako povsod potrebno) in političnih shodov;
- h) ker smo ravnokar ustanovili učiteljski orkester in nam bo omogočeno zaradi tega prirejanje koncertov in veselje, zato bo treba tudi vediti, kje bi se taka prireditelj izplačala.

Vse take podatke bo treba pošiljati tajniku ali pa predsedniku odseka, da jih zapiše v informacijsko knjigo. Tu morajo biti po abecednem redu označene vse kraške vasi in informacije o njih. Ta knjiga nam bo služila kot najizvrstnejša informacijska pisarnica za vse mogoče zadeve.

Ker bo pa korespondenca mnogo stala, se bo ozreti treba za dohodki, ki bodo omogočili odseku njegovo delovanje. Za prvi čas bo moralo prispevati naše društvo, pozneje pa se bodo že organizirali lastni dohodki; tako n. pr. prostovoljni doneski raznih zavodov (največ posojilnic), dohodki naših prireditelj, občinske podpore itd.

Tako bi začeli torej nekako novo življenje v naših društvih. Prvi načrt je napravljen, treba ga je le uresničiti. Naslednje načrte nam bo razvijal naš odsek, ki nam bo redno podajal nekaj letni proračun vsega dela, ki se ima izvršiti v prihodnjem letu. Ne smemo pa misliti, da lahko prepustimo delavnemu odseku vse delo, naj ga on opravlja, kakor ve in zna. To bi ne bilo značajno, še manj pa kolegialno, kar je pa najbolj žalostno, je dejstvo, da bi bilo odsekovo delo brezuspešno, če nima na strani vseh učiteljev vsi bodimo pripravljeno delovati na vse kriplje za narodno blaginjo.

Ideja, da moramo pomagati ljudstvu, če hočemo sebi pomagati, nam bodi vedno pred očmi. Ne zatismo zvečer prej oči, dokler si nismo zagotovili trdne volje za delo in nikdar ne pozdravljajmo jutranjih solnčnih žarkov brez želje v srcu, da bi nas spremljali tekem dneva po poti za delom za ljudstvo.

Ljudska blaginja nam bodi maksima, ker to je predpogoj naši blaginji. Nihče nam ne more očitati zaradi tega egoizma. Če si sploh priborimo boljšo bodočnost, si jo bomo zaslužili s poštenim delom. Vsak delavec je vreden svojega plačila. Če vlečejo drugi stanovi ob manjšem delu mastne plače, imamo tudi mi, ki se trudimo za moralno in materialno rešitev ljudstva pravico, da zahtevamo svojemu delu primernega (in ne mastnega) plačila.

Nekaj pa imejmo vedno pred očmi, ko se obračamo med ljudstvom! Ponudimo in obračajmo svoje moči ljudstvu v korist, naše delovanje naj ga spremlja vsehovsod, pred očmi naj mu bo o vsaki priliki!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo bo imelo v petek, dne 19. marca (na Sv. Jožefa dan), ob dveh popoldne, v II. a razredu I. mestne šole svoj redni letni občni zbor z občajnimi vzporedom. K mnogobrojni udeležbi vabita v imenu odbora

Jakob Dimnik, Vendelin Sadar, t. č. predsednik. t. č. tajnik.

Posavski krožek se sestane v nedeljo, dne 21. t. m. ob pol 4. popoldne pri Klemenčiču v Rajhenburgu. Predavalo se bo o zgodovini Rajhenburga. Neki tovariš, humoristično nadahnjjen, je obljubil tudi postnemu času primeren referat.

Gosti iz sosednjih šol dobro došli!

Učiteljski krožek za črnomeljski okraj je imel dne 24. februarja t. l. zborovanje na Vinici. Tovariš Lovšin je imel referat: Kako pričeti z roditeljskimi večeri? — Stavilo se je več različnih predlogov. Navzočih nas je bilo lepo število. Med privatnim razgovorom je potožil marsikateri svoj težavni položaj in oddahnil se je, saj je vedel, da z njim sočustvujejo njegovi tovariši. Sklenilo se je med drugim tudi, da se ustanovi pevski zbor.

Saj pesem povzdigne človeka nad zemeljske težave, in kdo tega bolj potrebuje nego učitelj.

Drugi sestanek bo v Dragatušu in želeto je, da se ga udeleže tudi drugi tovariši, ki se dosedaj še niso odzvali kružkovemu povabilu.

Slovensko učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 5. aprila v Ribnici. Zborovanje se prične ob 10. uri v deški šoli. Referiral bo „K reformi deželnih šolskih zakonov“ tov. nadučitelj Fr. Štefanič. Tovarišice, tovariši, udeležite se sestanka, saj gre za blagor šole, za prihodnost učiteljstva. Da more vsakdo s pridom slediti referatu in staviti primerne predloge, je nujna potreba, da se postave, ki jih navaja „Tovariš“ v 8. številki, pazno prebirajo. Na zborovanje se vabijo tudi tisti, ki še niso člani društva, in one, ki so tekoče leto vstopili v naš šolski okoliš. Tudi za tiste je prostor in jih čaka prijazen sprejem, ki društva od znotraj še ne poznajo in ki še nikdar niso šteli vinarja za učiteljske organizacije, vendar jih vlečeta čas in razmerje istodobno do povišanja kakor borilce, ki si pritrjujejo na vseh straneh, da se le organizacija razvija. Kakšen užitek so samo referati tov. Štefaniča, je obče znano; tedaj vsem: Na snidenje 15. aprila v Ribnici!

O d b o r.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo ima svoj redni občni zbor dne 19. t. m. ob 1. popoldne v Šmarju po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik in dopisi.
2. „Socializem in šola“ — govori g. žel. uradnik Kitek.
3. Letno poročilo tajnikovo.
4. Letno poročilo blagajnikovo.
5. Volitev.
6. Slučajnosti.

O d b o r.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. t. m. v Slov. Bistrici ob dokaj dobri udeležbi; posebno častno je bil zastopan nežni spol, kar bi naj vzeli razni tovariši na znanje. Kot gost je bila prisotna gđe. Ferleževa iz Poljčan.

Po običajnem pozdravu in prečitaju zadnjega zapisnika predlagal predsednik Kokl kot prvo točko dnevnega reda volitev novega zapisnikarja. Pri občnem zboru izvoljena gđe. Kunejeva se je tajništvu odpovedala; na predlog tov. Vršiča se izvoli soglasno ga. Vobičeva iz Studenice.

Izmed dopisov omenja tov. predsednik zadnji „Zvezin“ dopis glede izpremembe v „Bundovem vodstvu ter anmirava navzoče, da se shoda celokupnega štajerskega učiteljstva v Gradu po možnosti udeleže. Za tem prečita dopis učit. društva v Voitsbergu, dopis c. kr. namestnije v Gradu in odpoved dr. Murmejra, ki zaradi službenih zadržkov ni mogel predavati.

40 letnico ljudskoš. zak. bo slavilo društvo o priliki majniškega zborovanja. Slavnostni govor prevzame tov. Šabati.

Z dopisom odnosno z resolucijami laškega učit. društva se tudi naše društvo stinja ter se sklene v svrhu pozitivnega uspeha izročiti vso stvar v pretres stalnemu konf. odboru.

Roditeljska sestanka v Poljčanah in v Studencih sta se obnesla povoljno; vendar je prišlo učiteljstvo do zaključka, da ne kaže klicati referentov iz drugih šol, ki nimajo s temi starši, oziroma otroci nobenega stika. Več staršev se je izreklo v smislu, da naj predava pri roditeljskih večerih vedno le domače učiteljstvo.

Tov. Kokl poudarja, naj bi se pri teh sestankih seznanjalo starše tudi s šolskimi postavami, z obravnavanjem zamud itd. Prih. rod. sestanek se vrši 14. t. m. v Studencih.

Pri slučajnostih opozarja predsednik na mladinske spise tovarišev Rapeta in Slapška za šolarske knjižnice, priporoča društvo „Učit. pripravnik“ v Mariboru ter obljubi povabiti k enemu prihodnjih zborovanj prof. Lavtarja.

Po oficialnem delu je bila zborovalec dana prilika, spoznati gostoljubnost učiteljstvu naklonjenega gospoda Rud. Ilovška in njegove soproge.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo. Za ustanovnico „Učit. konviktu“ so nadalje darovali: Dominko in Koch v Čezsoči 6 K, Zavrtanik Ljudmila v Borjani 1 K, Trebše Richard v Kalu 3 K, Gerželj Ljudmila na Slapu 2 K, Mikuž Matej v Logu 3 K, Hude Dragotin v Strmecu 3 K, Ivančič Albert na Kamnem 2 K, Jelinčič Ferdo v Podmelcu 2 K,

Pavšič Dragica v Podmelcu 2 K, Prijatelj Josip na Grahovem 2 K, Perin Marica na Grahovem 3 K, Sattler Andrej na Ljubinju 2 K. Hvala! Dosedaj je vplačanih 88 K. Bovško učiteljstvo se je že, razen enega, vse odzvalo. Čast mu! — Za potovalno ljudsko knjižnico tol. učiteljstva je daroval Andrej Vrtovec 20 knjig. Hvala!

Srednješolski vestnik.

** Slovenski učni jezik na kranjskih gimnazijah. Kakor se poroča, je dovolilo ministrstvo, da se uvede polagoma, in sicer v kolikor je na razpolago novih slovenskih učnih knjig in pripomočkov, na dosedaj dvojezičnih kranjskih gimnazijah slovenski učni jezik. Tako se bo poučeval že v prihodnjem šolskem letu veronauk v petem razredu in grščina v tretjem razredu v slovenščini. Obenem pa se pomnoži tedensko število nemških ur v prvih 2 razredih od 4 na 5 ur in v tretjem razredu od 3 na 4 ure.

** Odvzeta pravica javnosti. Zagrebški „Službeni Glasnik“ poroča, da je vlada sedaj še odvzela srbskemu učiteljsku v Pakracu pravico javnosti. Odredba z dne 24. marca 1904, s katero je bila temu zavodu podeljena pravica javnosti, je razveljavljena. Slava baronu Rauchu!

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 3. letošnji številki to-le vsebino: 1. Sosedov Vili. Fran Silvester. Pesem. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. Pesek. Povest. — 3. O luni. Josip. Bajka. — 4. Palme. L. O. Poučni spis s podobo. — 5. Bajka o zvončku. Josip. — 6. Prošnja sirote. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 7. Starčkova prošnja. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 8. Kaznovani šaljevec. Marica Gregorčičeva. Igra. — 9. V nosu prst tiči. Nos naprej štrli. Podobi v barvotisku. — 10. Zlato tele. L. Černež. Povest. — 11. Pikica na „i“. L. Černež. Pesem. — 12. Kazen. E. Gangl. Pesem s podobo. — 13. Nerodni Jurček. J. D. Povest. — 14. Odkdaj ima zajček kratek rep. Fran Košir. Basen. — 15. Pri slovesu. L. Černež. Pesem. — 16. Pouk in zabava. Telovadeč. — Polje. Iv. Jordan. Uglasbena pesem. — Besedni uganki. Kelc. — Rešitev. — Kotichek gospoda Doropoljskega.

Popotnik. Letnik XXX., št. 2. — Vsebine: 1. Janko Polák: Nedomodnost v moderni šoli. — 2. Ivan Burdian: Tudi pri pouku v telovadbi se je ozirati na praktičnost v življenju. — 3. Anton Leban: Mornarska. — 4. Miro Šijanec: Lev. N. Tolstoj o vzgoji in naobrazbi. — 5. Anton Leban: Odpustnica in odhodnica. — 6. Književno poročilo. — 8. Razgled. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Vladimir Levstik: Obsojenci. Cena broš. 2 K 50 h, eleg. vezano 3 K 50 h, po pošti 20 h več. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Knjiga obsega štiri novele. Vladimir Levstik je bil čitajočemu občinstvu znan veči noma kot lirik, dasi je spisal že precej proze v „Ljubljanskem Zvonu“, v „Slovanu“ in v podlistkih raznih časopisov. Nedvomno je v liriki sploh njegova največja moč; nekoliko se kaže to tudi v „Obsojencih“. V teh štirih novelah se opaža tudi nagnenje za satiro. Levstik ima tudi slog in kdor zasleduje našo literaturo, ve, da je jako delaven. Veliko važnosti daje Levstik očitno obliki in je srečen z njo. Glede na diktajo je pod Cankarjevim vplivom. Zanimiva knjiga, ki zasluži, da se čita, je, kakor vse Schwentnerjeve izdaje, lepo opremljena in ima prav originalno naslovno risbo slikarja Smrekarja.

Politiški pregled.

* Zunanji položaj je velekritičen. V diplomatskih krogih sodijo, da je avstro-ogrski poslanik grof Forgach v Belgradu interveniral, ker hoče avstro-ogrška vlada doseči, da se situacija čim najpreje pojasni. Omahljivo in neiskreno stališče Srbije provzroča, da presojo položaj v dobro poučenih krogih kot bolj kritičen, kakor je bil kdaj prej. Situacija se je še v toliko poostрила, da je nemška vlada stavila na ministra zunanjih del barona Aehrenthala vprašanje, ako že ni skrajni čas, da se stavi Srbiji ultimatum. Splošno vlada prepričanje, da mora že v par dneh pasti odločitev, da li Srbija odneha od svojih zahtev ali pa napravi korak, ki provzroči vojno.

Slovenec v Trstu so sklenili, da se udeleže volitev za mestni svet tržaški ne samo v okolici, ampak tudi v mestu. Volilna reforma — pravi „Edinost“ — po kateri se bo topot prvikrat volilo, daje tudi nam mestnim Slovincem priliko, da se udeležimo volitev za mestni svet na časten in uspešen način. Ni sicer upati, da že letos kateri mestni mandat pribore Slovenci, vendar pa bodo pokazali, osobito v slučaju ožjih volitev, da so odločujoči činitelji v mestu.

* Madjarizacija na Hrvaškem se nadaljuje z vso brezobzirnostjo. Zdaj so privzeli v ta krog tudi vojaške šole. Izšla je odredba, da lahko aspiranti madjarske narodnosti delajo sprejemni izpit v madjarskem jeziku,